

การศึกษาภาวะผู้นำตามหลักทศตยปาปณิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม
จังหวัดเลย

**STUDY OF DUTIYA-PĀPAṆIKA-SUTTA-ORIENTED LEADERSHIP
OF PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL ADMINISTRATORS
IN LOEI PROVINCE**

พระมหาอาคม อตถเมธี¹

พระมหาจักรพล สิริธโร^{2*}

¹นิสิตปริญญาโทหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Pramaha Arkom Athathamedhe¹

Pramaha Jakkrapol Siritharo²

¹MEd Student in Buddhist Educational Administration
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Loei Religious College

²Mahamakit Buddhist University, Srilanchang Campus

*Corresponding Author E-mail: siritharo@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาภาวะผู้นำตามหลักทศตยปาปณิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย และ (2) เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทศตยปาปณิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างได้แก่ จำนวน 189 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับที่ 0.97 สถิติที่ใช้ในการคือความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) การศึกษาภาวะผู้นำตามหลักทศตยปาปณิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ คือ ด้านผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน ด้านผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และด้านผู้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และ (2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทศตยปาปณิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย คือ ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางการศึกษาให้ชัดเจน ผู้บริหารควรมอบอำนาจให้แก่บุคลากรมีความสามารถตัดสินใจเองได้ และผู้บริหารควรรับฟังสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของบุคลากรที่รับมอบหมาย

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; หลักทศตยปาปณิกสูตร;

Abstract

The research results found that: (1) the leadership development according to the Dutiyapapanika Sutta of the Prapariyattidhamma schools administrators in Loei province

over all at the high level, sort of average was Good human relations with co-workers, Visionary , and Knowledge, ability to work. (2) the guidelines for leadership development according to the Dutiyapapanika Sutta of the Phrapariyattidhamma schools administrators in Loei province consisting of: The administrators should clearly define the direction of education , administrators should empower personnel to have the ability to make their own decisions, and administrators should listen to problems arising from the work of the assigned personnel.

The research results revealed that (1) Dutiyapāṇika Sutta-oriented leadership of Phrapariyattidhamma school administrators in Loei province was found to be overall at a high level. Separately considered in the descending order, there were good human relationship to colleagues, vision, knowledge, and work performance, respectively, and (2) the development guideline for Dutiyapāṇika Sutta-oriented leadership of Phrapariyattidhamma school administrators in Loei province was that the administrators should clearly specify the school's educational directions, they should delegate their authority to their personnel for decision-making, and they should hear problems arising from work performed by assigned persons.

Keywords: Leadership; Dutiya-papanika Sutta;

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พุทธศักราช 2562 ได้ถูกประกาศใช้อย่างเป็นทางการ โดยมีรูปแบบการจัดการศึกษาตามมาตรา 21 ว่า ให้การศึกษาพระปริยัติธรรมที่ได้จัดให้แก่สามเณรซึ่งเป็นเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับและมีพื้นความรู้ไม่ต่ำกว่าระดับประถมศึกษาปีที่หกหรือเทียบเท่า ซึ่งได้ศึกษาวิชาสามัญเพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติกำหนดโดยคำแนะนำของมหาเถรสมาคม เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้ (1) แผนกธรรมสนามหลวง ชั้นนักธรรมเอก เป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (2) แผนกบาลีสสนามหลวง ชั้นเปรียญธรรมสามประโยค เป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ราชกิจจานุเบกษา, 2562, 16 เมษายน)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ การทำงานที่ชัดเจน คิดกลยุทธ์เชิงรุก (proactive) เพื่อให้เกิดการปรับตัวเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change leader) ที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพสามารถกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน มีความมุ่งมั่นต่อการสร้างภาพใหม่ ขององค์กรรวมทั้งเป็นผู้ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง (Change Sponsor) ซึ่งช่วยให้เกิดการตัดสินใจการแก้ปัญหา การสนับสนุนที่เหมาะสมเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อสารให้บุคลากรในองค์กรเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2548: 72)

การพัฒนาภาวะผู้นำมีหลากหลายแนวคิดทฤษฎี รวมทั้งแนวคิดภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนาที่มีหลากหลาย หลักธรรมที่นำมาใช้ รวมทั้งหลักธรรมพุทธยปปฏิบัติสูตร ที่มีองค์ประกอบตามคุณลักษณะภาวะผู้นำสมัยใหม่ คือ จักขุมา มีตาติมองไกล วิรุโระ จัดการธุระได้ดี นิสสยสัมปนโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี พิงพาอาศัยได้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ว่า จักขุมา หมายถึง ความเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล วิรุโระ หมายถึง ความเป็นผู้มี

ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และนิสัยสัมพันธ์โน หมายถึง ความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน (ทง ทศไกร, 2561: 9)

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดเลย จึงมีความสนใจศึกษาการศึกษาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร คือ จักขุมา มีตาติมองไกล วิจฺโร จิตฺการุระได้ดี นิสสยสัมพันธ์โน มีมนุษยสัมพันธ์ดี ฟังพาอาศัยได้ แล้วนำมากำหนดองค์ประกอบตามแนวคิดของทง ทศไกร (2561: 9) ดังนี้

- 1) จักขุมา ความเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล
- 2) วิจฺโร ความเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน
- 3) นิสสยสัมพันธ์โน ความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน

ขอบเขตด้านประชากร

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตประชากร คือ บุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดเลย จาก 15 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดวังสะพุงพัฒนาราม โรงเรียนโกวิทวิทยา โรงเรียนวัดศรีบุญเรืองวิทยา โรงเรียนวัดศรีสุวรรณนารามวิทยา โรงเรียนธรรมนิเทศวิทยา โรงเรียนวัดศรีวิชัยนาราม โรงเรียนวัดศรีจันทร์วิทยา โรงเรียนวัดศรีบุญเรืองปริยัติศึกษา โรงเรียนวัดถิ่นฐานรังสิตวิทยา โรงเรียนวัดศรีภูกระดัง โรงเรียนวัดสันติวนารามวิทยา โรงเรียนวัดศรีภูเรือ โรงเรียนวัดลาดปู่ทรงธรรมวิทยา โรงเรียนปริยัติสามัญวัดโพชนัย และโรงเรียนวัดขามขุมวิทยาสรรพ์ จำนวน 189 รูป/คน

ขอบเขตระยะเวลา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยในระยะเวลาตั้งแต่ เดือนมกราคม - เดือนมีนาคม 2565

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากจำนวนประชากรศึกษาทั้งหมด คือ บุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดเลย ทั้ง 15 โรงเรียน จำนวน 189 รูป/คน โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดเลย

ลำดับ	โรงเรียน	ประชากร
1	โรงเรียนวัดวังสะพุงพัฒนาราม	10
2	โรงเรียนโกวิทวิทยา	8
3	โรงเรียนวัดศรีบุญเรืองวิทยา	11
4	โรงเรียนวัดศรีสุวรรณนารามวิทยา	9
5	โรงเรียนธรรมนิเทศก์วิทยา	12
6	โรงเรียนวัดศรีวิชัยนาราม	22
7	โรงเรียนวัดศรีจันทร์วิทยา	22
8	โรงเรียนวัดศรีบุญเรืองปริยัติศึกษา	15
9	โรงเรียนวัดถิ่นฐานรังสิตวิทยา	11
10	โรงเรียนวัดศรีภูกระดึง	7
11	โรงเรียนวัดสันติวนารามวิทยา	12
12	โรงเรียนวัดศรีภูเรือ	9
13	โรงเรียนวัดลาดปู่ทรงธรรมวิทยา	10
14	โรงเรียนปริยัติสามัญวัดโพนชัย	16
15	โรงเรียนวัดขามชุมวิทยาสรรพ์	15
	รวม	189

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจะสร้างขึ้นเอง จากแนวคิด ทฤษฎี ที่ได้ทบทวนเอกสาร และดำเนินการสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ดำเนินการวิจัย และเครื่องมือที่ใช้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามเกี่ยวกับเพศ การศึกษา และอายุ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) จักขุมา หมายถึง ความเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ กว้างไกล 2) วิธูโร หมายถึง ความเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน 3) นิสสยสัมปันโน หมายถึง ความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert มี 5 ระดับ ซึ่งมีความหมายดังต่อไปนี้

5 หมายถึง ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารอยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารอยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open end)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย จากหนังสือ วารสาร ตำรา เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

3. สร้างเครื่องมือนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) โดยหาค่า Index of Congruence (IOC.) ตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสอบถามข้อนั้นสอดคล้องตามที่ระบุไว้

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบสอบถามข้อนั้นสอดคล้องตามที่ระบุไว้

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสอบถามข้อนั้นไม่สอดคล้องตามที่ระบุไว้

ควรตัดออกหรือปรับปรุงแก้ไขใหม่หมดโดยถือเกณฑ์ประเมินในแต่ละข้อ มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านพบว่า ข้อคำถามทุกข้อเป็นตัวแทนการวัดโดยมีค่าความสอดคล้อง 1.00 ทุกข้อ และท่านได้แนะนำการใช้ภาษาในแบบสอบถามมาปรับปรุง

4. นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำแล้วปรับปรุงแก้ไขและนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง จึงนำไปทดลองกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Try out) ของแบบสอบถาม (Reliability) และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ของอัลฟา ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.97

5. นำแบบสอบถามปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามและหาผลค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้กลุ่มตัวอย่างต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่นิยมใช้ทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าความถี่ แล้วสรุปออกมาเป็นคำร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย ทั้ง 6 ด้าน เพื่อหาค่าเฉลี่ยเพื่อหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทำการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลยโดยใช้วิธีหาค่าความถี่ แล้วสรุปออกมาเป็นคำร้อยละ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลยสถิติที่ใช้มีดังนี้ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย คำร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย โดยรวม

ที่	บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดเลย	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	จักขุมา ความเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล	4.41	0.71	มาก
2	วิจฺจโร ความเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน	4.27	0.75	มาก
3	นิสสยสัมปັນโน ความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน	4.55	0.69	มาก
รวม		4.41	0.74	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.74) เรียงลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ คือ ด้านนิสสยสัมปันโน ความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.69) ด้านจักขุมา ความเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.71) และด้านวิจฺจโร ความเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.75)

2. เสนอข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย

ตารางที่ 3 แสดงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย ด้านจักขุมา ความเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล

ที่	ด้านจักขุมา ความเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล	ความถี่	ลำดับ
1	ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางการศึกษาให้ชัดเจน	35	1
2	ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางการนำหลักสูตรมาประยุกต์ใช้กับหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นแบบแผน	15	2
3	ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางการจากหน่วยงานอื่นมาปรับใช้	11	3

จากตารางที่ 3 พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย ด้านจักขุมา ความเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เรียงลำดับได้คือ ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางการศึกษาให้ชัดเจน ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางการนำหลักสูตรมาประยุกต์ใช้กับหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นแบบแผน และผู้บริหารควรกำหนดทิศทางการจากหน่วยงานอื่นมาปรับใช้

ตารางที่ 4 แสดงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย ด้านวิธูโร ความเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน

ที่	วิธูโร ความเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน	ความถี่	ลำดับ
1	ผู้บริหารควรมอบอำนาจให้แก่บุคลากรมีความสามารถตัดสินใจเองได้	27	1
2	ผู้บริหารต้องมีการจัดองค์กรให้เป็นระบบ เปลี่ยนแปลงระบบการทำงาน ขั้นตอนการทำงาน	22	2
3	ผู้บริหารต้องปรับโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายขององค์กรที่ได้วางไว้	18	3

จากตารางที่ 4 พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย ด้านวิธูโร ความเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน เรียงลำดับได้คือ ผู้บริหารควรมอบอำนาจให้แก่บุคลากรมีความสามารถตัดสินใจเองได้ ผู้บริหารต้องมีการจัดองค์กรให้เป็นระบบ เปลี่ยนแปลงระบบการทำงาน ขั้นตอนการทำงาน และผู้บริหารต้องปรับโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายขององค์กรที่ได้วางไว้

ตารางที่ 5 แสดงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย ด้านนิสสยสัมปันโน ความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน

ที่	นิสสยสัมปันโน ความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน	ความถี่	ลำดับ
1	ผู้บริหารควรรับฟังสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของบุคลากรที่รับมอบหมาย	24	1
2	ผู้บริหารให้ความเมตตาโดยให้คำปรึกษาแนะนำการทำงานให้บุคลากร	20	2
3	ผู้บริหารให้ความยุติธรรมในการทำงาน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง	17	3

จากตารางที่ 5 พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย ด้านนิสสยสัมปันโน ความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เรียงลำดับได้คือ ผู้บริหารควรรับฟังสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของบุคลากรที่รับมอบหมาย ให้ความเมตตาโดยให้คำปรึกษาแนะนำการทำงานให้บุคลากร และผู้บริหารให้ความยุติธรรมในการทำงาน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย

การศึกษาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ คือ ด้านผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน ด้านผู้มีวิสัยทัศน์ กว้างไกล และด้านผู้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารโรงเรียนพระปริยัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาปริยัติธรรม พุทธศักราช 2562 ต้องครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้น ทักษะการบริหารที่พระสงฆ์ต้องเรียนรู้เพิ่มเติมจะทำให้การบริหารเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลมากขึ้น สอดคล้องกับพระครูสังฆรักษ์ภูวนน ธีรวิฑฒโน (เริ่มศรี), สมบัติ รัตนคร, และ พระฮอนดำ วาทสทุโท. (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการระบบการทำงานตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร รองลงมาได้แก่ด้านการกำหนดทิศทางตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรและด้านแบบอย่างการเป็นผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการมอบอำนาจตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ตามลำดับ

2. เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย คือ ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางการศึกษาให้ชัดเจน ผู้บริหารควรมอบอำนาจให้แก่บุคลากรมีความสามารถตัดสินใจเองได้ และผู้บริหารควรรับฟังสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของบุคลากรที่รับมอบหมาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเป็นผู้บริหารสิ่งสำคัญคือความสามารถบอกถึงอนาคตของโรงเรียนได้ว่าจะไปในทิศทางใด เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันของบุคลากรภายในองค์กรเอง รวมทั้งบุคคลภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนสร้างความมั่นใจให้กับบุคลากรในหน้าที่จะทำงานเพื่อความก้าวหน้า และความมั่นคงของการทำงาน สอดคล้องกับ พระอนุสรณ์ วชิรวโส (เกาะน้ำใส) (2563: 82) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการกำหนดทิศทางตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ข้อเสนอแนะแนวทางภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น คือ ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางความคิดที่ชัดเจน บทบาทดังกล่าวจะช่วยให้ผู้บริหารสร้างแผนงานแม่แบบก่อนจะลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นผู้บริหารต้องมีความสามารถให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการสร้างพันธกิจ และวิสัยทัศน์ รวมทั้งการสื่อสารภายในองค์กรอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. ด้านจักขุมา ความเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เรียงลำดับได้คือ ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางการศึกษาให้ชัดเจน ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางการนำหลักสูตรมาประยุกต์ใช้กับหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นแบบแผน และผู้บริหารควรกำหนดทิศทางจากหน่วยงานอื่นมาปรับใช้
2. ด้านวิธูโร ความเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน เรียงลำดับได้คือ ผู้บริหารควรมอบอำนาจให้แก่บุคลากรมีความสามารถตัดสินใจเองได้ ผู้บริหารต้องมีการจัดองค์กรให้เป็นระบบ เปลี่ยนแปลงระบบการทำงาน ขั้นตอนการทำงาน และผู้บริหารต้องปรับโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายขององค์กรที่ได้วางไว้
3. ด้านนิสสยสัมปันโน ความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เรียงลำดับได้คือ ผู้บริหารควรรับฟังสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของบุคลากรที่รับมอบหมาย ให้ความเมตตาโดยให้คำปรึกษาแนะนำการทำงานให้แก่บุคลากร และผู้บริหารให้ความยุติธรรมในการทำงาน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย
2. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย ให้มีความรู้ด้านทักษะการบริหาร

องค์ความรู้ที่ได้

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย ด้านจักขุมา ความเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เรียงลำดับได้คือ ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางการศึกษาให้ชัดเจน ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางการนำหลักสูตรมาประยุกต์ใช้กับหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นแบบแผน และผู้บริหารควรกำหนดทิศทางจากหน่วยงานอื่นมาปรับใช้ ด้านวิธูโร ความเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน เรียงลำดับได้คือ ผู้บริหารควรมอบอำนาจให้แก่บุคลากรมีความสามารถตัดสินใจเองได้ ผู้บริหารต้องมีการจัดองค์กรให้เป็นระบบ เปลี่ยนแปลงระบบการทำงาน ขั้นตอนการทำงาน และผู้บริหารต้องปรับโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายขององค์กรที่ได้วางไว้ ด้านนิสสยสัมปันโน ความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เรียงลำดับได้คือ ผู้บริหารควรรับฟังสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของบุคลากรที่รับมอบหมาย ให้ความเมตตาโดยให้คำปรึกษาแนะนำการทำงานให้แก่บุคลากร และผู้บริหารให้ความยุติธรรมในการทำงาน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

เอกสารอ้างอิง

- ทนง ทศไกร. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักทฤษฎีปาปนิกลิสตรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1. ปรินญาพุทธศาสตร์ดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์ภูวนน ธีรวทฒโน (เริ่มศรี), สมบัติ รัตนคร, และ พระฮอนด้า วาทสทโท. (2565). ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิกลิสตร ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น. Journal of Modern Learning Development Vol. 7 No. 3 April 2022. (210 - 221)
- พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พุทธศักราช 2562, (2562, 16 เมษายน), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก.
- พระอนุสรณ์ วชิรวโส. (เกาะน้ำใส). (2563). ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิกลิสตร ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2548). การพัฒนาการเปลี่ยนแปลง การบริหารราชการแนวใหม่ บริบทและเทคนิควิธี. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วิชั่น พรินท์ แอนด์มีเดีย จำกัด.